

Széchenyi Ferenc, a Magyar Nemzeti Múzeum alapítója

FERENC SZÉCHÉNYI,
FOUNDER OF THE HUNGARIAN NATIONAL MUSEUM

Gróf sárvár-felsővidéki Széchenyi Ferenc de Paola György Fertőszéplakon született 1754. április 28-án és Bécsben halt meg 1820. december 13-án. Felesége tolnai Festetics Julianna grófnő. Szülei: gróf Széchenyi Zsigmond és Cziráky Mária grófnő. Széchenyi Ferenc államférfi volt, földbirtokos,

Ismeretlen festő: gróf Széchenyi Ferenc (1754–1820)
Unknown painter: Count Ferenc Széchenyi

Count Ferenc Széchenyi of Sárvár-Felsővidék de György Paola was born in Fertőszéplak on 28 April 1754 and died in Vienna on 13 December 1820. His wife was Countess Julianna Festetics of Tolna. His parents were Count Zsigmond Széchenyi and Countess Mária Cziráky.

He was a statesman, landowner, **founder of the National Széchenyi Library and the Hungarian National Museum**. Knight of the Golden Fleece, royal envoy and commissioner, father of István Széchenyi. The ruler granted him permission for his charitable deed, so he bequeathed his treasures to Hungary on 25 November 1802. To this day, this date is considered the founding date of the Hungarian National Museum.

As a son of an aristocratic family in Hungary, he took the first step towards the foundation of the first national public collection, and donated to the nation his family collection of **11,884 printed books, 15,000 volumes of books and 1,152 manuscripts, coins and maps**.

He followed the fate of his country and the Hungarian National Museum closely, which he never forgot and continued to enrich his collections until the end of his life. His donation was supplemented by another one: he also gave the Hungarian National Museum his library in Sopron, which consisted mainly of classics and works of foreign interest (**5,086 works, 9,206 volumes**), as well as **6,000 copper engravings and maps**. He also had the **catalogue** of the future

az **Országos Széchenyi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Múzeum alapítója**. Aranygyapjas lovag, királyi küldött és biztos, Széchenyi István édesapja. Az uralkodó engedélyezte számára közhasznú cselekedetét, így 1802. november 25-én Magyarországra hagyományozta kincseit. A mai napig ezt a napot tekintjük a Magyar Nemzeti Múzeum alapítási dátumának.

Egy magyarországi arisztokrata család sarjaként megtette az első lépést az első nemzeti közgyűjtemény megalapítása felé, és adománylevelével a nemzetnek ajándékozta a családi hungaricumgyűjteményét, mely **11 884 nyomtatványból, 15 000 kötet könyvből és 1152 kéziratból, továbbá érmékből és térképekből állt**.

Élénk figyelemmel kísérte hazájának és a Magyar Nemzeti Múzeumnak sorsát, melyről ezután sem feledkezett meg, és élete végéig gyarapította gyűjteményeit. Adományát egy újabbal egészítette ki, odaajándékozta a Magyar Nemzeti Múzeumnak soproni könyvtárát is, mely nagyjából klasszikusokból és külföldi érdekű művekből (**5086 mű, 9206 kötet**), **valamint 6000 darab rézmetszetből és térképből állt**. Elkészítette a leendő könyvtár **katalógusát** is, ezt a maga költségén kinyomatta, majd egy-egy példányt a külföldi uralkodóknak, a külföldi tudományos intézeteknek, valamint hazai és külföldi tudósoknak is megküldött. **1802-t tekintjük az Országos Széchenyi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Múzeum megalapítási évének is**.

Ez a szinte megszámlálhatatlan kincs képezte a Múzeum alapját. A nemzeti gyűjtemény József nádor felügyelete alá került, amit az 1808. évi VIII. tc. úgy fogalmazott, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum Pártfogója lett.

Magának a nádornak személye azért is bír óriási erővel, mert övé volt a magyarországi tisztségek közül a legmagasabb. Ezt a posztot a 18. század végétől a Habsburg-család tagjai töltötték be, akik rendszerint uralkodói érdekeket képviseltek. József nádor azonban más volt, mint elődei. Magyarországon csak a „**legmagyarabb Habsburgként**” emlegették, hiszen fáradhatatlan munkát végzett

A Nemzeti Múzeum Széchenyi-terme – enteriőrkép, MNM, Cserna Károly, 1893

A Nemzeti Múzeum Széchenyi-terme - enteriőrkép, MNM, Cserna Károly, 1893

library prepared and printed at his own expense, and sent copies to foreign rulers, foreign scientific institutions and to scholars at home and abroad. **1802 is also considered the year of the foundation of the National Széchenyi Library and the Hungarian National Museum**.

This almost innumerable treasure formed the basis of the Museum. The national collection was placed under the supervision of Palatine Joseph, which was defined in the Act VIII of 1808 as the Patron of the Hungarian National Museum.

The Palatine himself is also of great power because he held the highest office in Hungary. From the end of the 18th century, this position was held by members of the Habsburg family, who usually represented imperial interests. However, Palatine Joseph was different from his predecessors. He was known in Hungary as ‘**the most Hungarian of the Habsburgs**’, as he worked tirelessly for the development of our country and took every opportunity to represent our interests at court. It is fair to say that no better

országunk fejlesztéséért és minden lehetőséget megragadott arra, hogy érdekeinket képviselje az udvarban. Joggal gondolhatjuk, hogy jobb emberre nem is bízhatták volna a Múzeum patronálását. És valóban egyik legfőbb szívügye lett a Magyar Nemzeti Múzeum fejlesztése. Maga is számos értékes tárggyal, hungaricával gyarapította az intézmény különböző tárait.

Már volt gyűjtemény, és volt pártfogó is, azonban állandó otthona még nem volt a múzeumnak. A számos ideiglenes helyszín között szerepel a pálosok kolostora, majd a mai ELTE Állam- és Jogtudományi Kara. Az elejétől kezdve monumentális épületet terveztek a Múzeumnak, amely ebből fakadóan igen nagy szabad területet igényelt. Erre azonban Pest-Buda belvárosi részén nem nyílt lehetőség. Így esett a választás egy akkor még külvárosi részre, a Széna tér (a mai Kálvin tér) szomszédságában lévő Batthyány-birtokra, melynek megvásárlása után az ott álló volt érseki palotába beköltözhetett az intézmény. Az 1832–36. évi országgyűlésen szavazták meg a követek aztán azt a szükséges hatalmas összeget, amelyből megépülhetett a Nemzeti Múzeum impozáns klasszicista épülete.

A múzeumpalota tíz évnyi építkezés után végül 1847-re készült el, épp időben ahhoz, hogy a néhány hónap múlva kitörő forradalomnak, és ezzel együtt a magyar nemzettudatnak elévülhetetlen szimbólumává válhasson.

Az alapítónak, gróf Széchényi Ferencnek egyetlen kérése volt: halálát követően ne készüljön róla semmilyen szobor vagy festmény. Halála után azonban nem sokkal fia megfestették őt Johann Ender bécsi művésszel, mely alkotás négy évtizeddel később annak a róla elnevezett reprezentatív múzeumi kis könyvtárteremnek a díszé lett, melynek kialakítását, berendezését nemzeti közadakozás tette lehetővé.

De nemcsak itt láthatjuk Széchényi portréját, hanem a Díszlépcsőházban egy freskóról tekint le ránk, és plasztikus formába öntve is találkozhatunk vele a Múzeumkertben, mert 1902-ben, az alapítás 100. évfordulójára elkészítették egész alakos bronzszobrát, mely mint alapító üdvözlö a Múzeum látogatóit.

man could have been entrusted with the patronage of the Museum. And indeed, he has made the development of the Hungarian National Museum one of his main concerns. He himself enriched the various collections of the institution with many valuable objects, hungarica.

There was already a collection and patrons, but the museum did not yet have a permanent home.

Among the many temporary sites were the monastery of the Paulines and the present-day Faculty of Law and Political Science of ELTE. From the outset, a monumental building was planned for the museum, which consequently required a very large open space. However, this was not possible in the Pest-Buda city centre. So the choice fell on a then suburban site, the Batthyány estate next to Széna Square (today's Kálvin Square), which was purchased and the former archbishop's palace could be moved into. At the National Assembly of 1832-36, the envoys voted the huge sum of money needed to build the National Museum in the imposing neoclassical style.

After ten years of construction, the museum palace was finally completed in 1847, just in time to become an unforgettable symbol of the revolution that was to break out a few months later, and with it of Hungarian national consciousness.

The founder, Count Ferenc Széchényi, had only one request: that no statue or painting should be made of him after his death. Shortly after his death, however, his sons had him painted by the Viennese artist Johann Ender, and four decades later the work became the decoration of the small representative library room in the museum named after him, the construction and furnishing of which was made possible by a national public donation.

But it's not only here that Széchényi's portrait can be seen, it also looks down on us from a fresco in the Ornamental Staircase and you can also see him in sculpture in the Museum Garden, because in 1902, on the 100th anniversary of the founding of the Museum, a full-length bronze statue of him was created, (photo) welcoming visitors to the Museum as the founder.

Múzeumkerti életkép, 1910 körül (Hans Götzinger vízfestménye – MNM Történelmi Képcsarnok)

Genre painting of the Museum Garden, circa 1910

(Hans Götzinger's Watercolor – Historical Picture Gallery of the Hungarian National Museum)

Széchenyi Ferencet a tudományos és kulturális élet mecénásaként tartjuk számon. Politikai-közéleti tevékenysége mellett a korabeli kulturális életre is nagy figyelmet fordított. Szerette a művészeteket, a zenét, az irodalmat és a tudományt. Anyagilag és erkölcsileg egyaránt támogatást nyújtott több neves művésznek és tudósak, többek között Révai Miklósnak, Batsányi Jánosnak, Hajnóczy Józsefnek, Csokonai Vitéz Mihálynak és Tessedik Sámuelnek.

„Hálás szívvel emlékeznek meg az ország karai és rendei gróf Széchényi Ferencz, királyi főkamarmesternek azon bőkezűségéről s a közjólét gyarapítására irányított igyekezetéről, mely szerint dicséretes emlékeztető őseinek nyomdokait követvén, terjedelmes és válogatott könyvtárát, valamint kiváló gondossággal és költségekkel gyűjtött ritka pénzermeit s jeles családok czimereit, ugyszintén földabroszait, képeit és kéziratait a magyar nemzet használatára, teljes joggal, átirta és ezekkel egy fölállítandó nemzeti muzeum alapjait dicséretes buzgósággal lerakta.” (Részlet az 1807. évi 24. törvénycikkből)

Kósa Margó

Ferenc Széchényi is considered a patron of scientific and cultural life. Besides his political and public activities, he also paid great attention to the cultural life of his time. He loved art, music, literature and science. He gave both financial and moral support to many famous artists and scientists, including Miklós Révai, János Batsányi, József Hajnóczy, Mihály Csokonai Vitéz and Samuel Tessedik.

“With a grateful heart, the faculties and orders of the country remember the generosity of Count Ferencz Széchényi, Royal Chamberlain, and his efforts to promote the public welfare, by following in the footsteps of his ancestors of commendable memory, his extensive and select library, and his rare coins and the coins of illustrious families, collected with great care and expenditure, as well as his maps, pictures and manuscripts, which he has transcribed with full right for the use of the Hungarian nation, and with commendable diligence laid the foundations of a national museum to be established.” (Excerpt from Law Article 24 of Law of 1807)

Margó Kósa